

Нашето послание

ДА ВНИМАВАМЕ ЗА БЪЛГАРИЯ!*

Националната сигурност винаги е била тема на дискусии, дори на остър сблъсък между мнения и схващания. Споровете се водят още през древността. През XII в. пр. Хр. в Китай се появява специализирано ръководство по тези въпроси. През V в. пр. Хр. В книгата „Киропедия“ Ксенофонт също излага своето становище. Следва да се отбележат трудовете на римлянина Ветций (IV в.) и флорентинеца Макиавели (XVI в.)

За българската държавност, още от създаването и през 681 г. сигурността е била въпрос на живот и смърт, на съществуване и оцеляване. Какво ли ни би посъветвал днес хан Телериг, този мъдър държавник и дипломат, управлявал страната в условията на папско-византийско полюсно съперничество, арабски и номадски набези, липса на надежден съюзник? Това е трудно да се отгатне. При всички случаи, той щеше да ни заповяда с нетърпящ възражение хански глас:

Внимавайте за България !

Настоящият материал е препечатан със съкращения от списание „Международни отношения“ 4/1991 на базата на статията на полк. Манол Генчев, подготвена за конкурс на списанието по въпросите на националната сигурност. Редица обстоятелства и фактори от периода, когато материалът е писан, са остарели. Но прави впечатление колко актуално звучат някои мисли и предположения, и най-вече идеята за избора, пред който се намира политиката на страната ни. Смятаме, че тези мисли заслужават по активно да се дискутират и от нашите бъдещи автори. За съжаление личният контакт с автора се оказа затруднен, поради изминалите много години оттогава. Публикацията е с разрешение на редакцията на „Международни отношения“.

Географското положение на страната ни винаги е било причина за чужди апетити и домогвания, целящи подчинението и и даже ликвидирането ѝ. Това на два пъти се удава на завоевателите. Съществуването на държавата от 13 века се прекъсва за цели 7 столетия – безкрайно дълъг период за която и да било държава, дори за древната ни родина. Пет от най-мрачните и кървави векове нанасят непоправими щети на българската национална психика и остават закодирани в народното съзнание с думата р о б с т в о.

След Освобождението въпросът за националната сигурност неизбежно кумулира с нови страхове и предубеждения. Това е логично. След поробителя като заряд със забавено действие остават компактни маси население с чуждо национално самосъзнание. До какво може да доведе това при неблагоприятни обстоятелства, видяхме – и виждаме – с очите си в западните ни съседи. Като прибавим към това и недалновидната и користна политика на (не)българския монархически институт в течение на близо 50 г., разбираме защо проблемът не е решен и до днес.

Реалностите на нашето съвремие, адекватната на него външна политика и национално мислене трябва незабавно да получат материална проява. Ориентирана към общочовешките ценности, запазването на основните човешки права на българските граждани – на българските, след това на тези в далечни земи – *тази политика трябва твърдо да отстоява принципите на националната независимост, на териториалната цялост, да създава най-благоприятна за развитието ни международна среда.*

Оптималният и желан вариант за нашата сигурност е създаването на система за колективна сигурност в Европа. Европа се интегрира и създава общи структури. За какво да се безпокоим тогава? Но нищо няма да стане от само себе си. Не случайно холандският вестник „Фолксскрант“ нарича страната ни „неудачника на Европа“. Освен типично българските груби грешки и недалновидност, тук се намесват още много субективни и обективни фактори. И възникват много въпроси: ще бъде ли страната ни включена в европейския дом с равнопра-

вен и пълноценен статут, или ще бъде отправена по други „писти“ и карантинни режими? Няма ли периодът на приемането ни да се проточи и замрази, т.е. няма ли да останем във вакуума между системи, структури и съюзи – един въпрос, особено актуален в днешно време? Трагичната съдба на Кувейт и Сърбия, пък и на Ирак е символ на безизходицата на страните оставени без външна помощ. Налице е привиден консенсус, че САЩ и НАТО ще ни окажат такава помощ. Това може и да звучи успокоително. Но подобна теза е безмислена без да се изясни въпросът – срещу когото? Ако това не се знае, значи постановката е безмислена. Ако вземем да броим по пръстите на ръцете си откъде ще дойде вражеската атака, срещу която ще ни помогнат могъщите евроатлантически съюзници, ще изпаднем в още по-голяма безизходка. От Китай? От Русия? От Сърбия? От Македония? От Гърция? От Турция? От Румъния? От ислямски камикадзета? Някои от тези сценарии са несериозни, други – самоубийствени даже като допуск. Но има и такива, които са реални, и то в най-нестандартни варианти. Но на тях отвъдокеанската опция май не дава отговор.

С други думи: по наше мнение България не бива да залага съдбата си върху пристрастията на една могъща военна сила, които се менят. Освен това тя няма да е вечно такава. След провала на силния покровител идва катастрофата на съюзничето-сателит. Злощастната българска съдба минава през две именно такива национални катастрофи. Не е ли добре да се внимава, преди да се пристъпи към поредната защита на националната кауза, която да прерастне в поредната катастрофа?

Необходимо е България да потърси нужния съюзник и гарант в лицето на водещите в европейския процес демократични държави. Спечелването на приятели и защитници от такъв ранг, при това взети като колектив *би било най-голямото постижение в историята на българската дипломация*. Защото те са заинтересовани от една силна и самостоятелна България на кръстопътя на три материка. Този колектив би разбрал най-добре нейните опасения, и би защитил, със самата си среда на сигурност, справедливата ѝ кауза. А тя е проспе-

ритет, стабилност, нерушимост на сегашните български граници. Толкова много ли искаме? Фатална грешка, патологичен исторически мазохизъм би било отново да се опълчим срещу Русия, да се лишим от естествения си геополитически тил. Казват, срещу ръжен не се рита, може и да ни принудят. Но не толкова отдавна един български владетел с нелека съдба, цар Борис III, притиснат от менгемето на световни и житейски проблеми, има силата да заяви през 1940 г. „България никога вече няма да воюва със своята освободителка“. Той изпълни думата си, за което може би заплати със живота си, и спаси България от ужасно кръвопролитие и нов дележ. Това трябва да помнят днешните управници.

Остава открит въпросът за българските национални отбранителни сили и българската военна доктрина на съвременния етап. Мислейки за българската армия, не трябва да забравяме максимата: „храни собствената си армия, за да не храниш чужда“. С пълна сила важи максимата на Паскал „силата без справедливост е тирания, но справедливостта без сила е насмешка“ Това, което става във военнотобранителната сфера, ако се съди по медийната информация, би било смешно, ако не бе печално. Нашите политически лидери и военни специалисти, наред с дължимото внимание към коалиционната стратегия, трябва да обърнат сериозно внимание на собствената ни отбранителна достатъчност. Става дума за сухопътните ни сили, за мирновременното изграждане на инженерни и сапъорни съоръжения, на ефективна противовъздушна и антитанкова защита, на възможностите за светкавична мобилизация и удържане на ключови стратегически обекти. Евентуалното нападение – или вътрешен сепаратистки удар, което е едно и също от гледна точка на сигурността и – трябва да бъдат удържани за достатъчно дълго време. Колкото е необходимо на нашите съюзници от системата за колективна сигурност и на органите на ООН да дадат здраво рамо за стабилизиране на положението.

Това ще способства за мобилизиране на световното обществено мнение към практически стъпки в защита на нашия народ, чест и национално достойние. Защото всички добре

знаят, че в днешното смутно време на международен произвол и анархия никоой не е гарантиран от подобна опасност.

Българските политици са изправени пред избор. Не на цивилизация, защото имаме такава. А на съюзник, който трябва да се избира не по класическия авторитарен път, чрез управническо решение за влизане в един или друг блок. Това трябва да стане наистина по демократичен начин, с участието на народа. Подобен избор, касаещ съдбините на отечеството, е свещено право на всеки гражданин. Кой, ако не той, има правото да избере съюзниците на своята държава? И ако това право се пренебрегне, за какви права говорим изобщо? За правото да се открие игрален клуб или да се критикува в кръчмата?

Днешният свят е интернационален, в който сигурността е неделима. Националният интерес губи резона си, ако не е съобразен с интересите и потребностите на другите народи. Той е обречен, ако не държи сметка за вълчите ями, в които българската политика постоянно се проваля през последното столетие.

Отново, от дълбочината на вековете, звучи предупреждението на хан Телериг: **Внимавайте за България!**